

1961 YILI DÜNYA KÖMÜR İSTİHSALI

Dr. H. PIENS

Çeviren
Maden Y. Mühendisi

Behçet ALPAY

Dünya kömür istihsalini, -bütün kömür cinsleri aynı ton üzerinden hesap edilmek suretiyle-, 1960 yılındaki 2627,5 milyon tonluk istihsale mukabil, elde mevcut muvakkat neticelere göre, cem'an 2648,3 milyon ton olarak tahmin etmek mümkündür. Bir evvelki sene ile mukayese edilirse, 1961 yılında 20,8 milyon tonluk veya % 0,7 nisbetinde bir fazla istihsal elde edilmiş olduğu neticesine varılır. Halbuki artış nisbetleri 1960 da j% 4,5, 1959 da i% 3,3 ve 1958 de de % 4,4 e balığ olmuştur. Burada yapılan hesaplardaki emniyetsizlik, 1959 yılma kadar kömür istihsalindeki fevkalâde yüksek artış nisbetleri ile dünya isithsali neticelerine şiddetle tesir etmiş bulunan Çin Halk Cumhuriyetinin istihsal ra^'tnlarından neş'et etmektedir. Çin Halk amhuriyeti iktisadiyatında şiddetli bir tehiri yaratan son iki sene için resmî ve fiilî hiç bir istihsal rakamı elde mevcut olmadığından kesin olmayan gayri muayyen ve ekseriya birbirini nakz eden matbuat haberleri ile iktifa edilmiştir. Bununla beraber Çin nazarı itibare alınmasa dahi, 1961 yılı dünya kömür istihsalinin artış nisbetlerinin geçmiş senelere nazaran, bariz bir şekilde yavaşlamış olduğu görülür.

TAŞKÖMÜR İSTİHSALI:

1960 yılının 1983,5 milyon tonluk ve 1959 yılının 1894 milyon tonluk istihsaline karşılık, 1961 yılı Dünya Taşkömür istihsalı, tahminen 1987,8 milyon tona balığ olmuştur. (Rakam cetveline bakınız). Evvelki senelere mukayeseten 4,3 milyon ton veya % 2 tutarında nisbeten cüz'i olan bu fazla istihsalı, Amerika Birleşik Devletleri Büyük Britanya ve Montanunion gibi bazı mühim madenci memleketlerin ve maden bölgelerinin, istihsallerini, düşen ve azalan taleplere göre ayarlamak hususunda gayret sarfetmelerine atf ve izafe etmeli gerekmektedir..

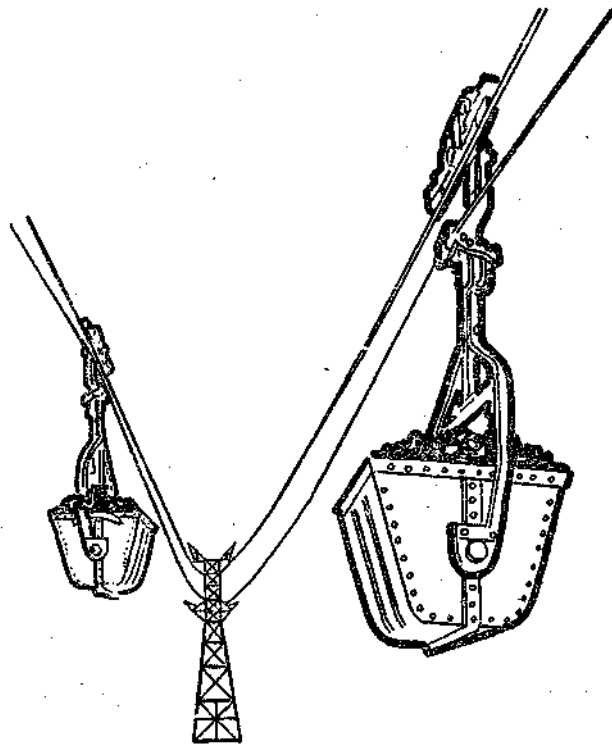
Rusya' daki 1961 yılında, mebzulen mevcut bulunan petrol ve gaz rezervlerinden fazlaca faydalanması neticesi, kömür istihsalinde evvelki senelerdeki mutad yüksek artış payına sahip olmamış, umum istihsal hatta hafif bir gerileme kaydetmiştir. Piyasa (mahreç bulma veya sürüm gerilemesinin sebepleri memleketten memlekete çok farklıdır. Amerika Birleşik Devletlerinde ve kısmen de Büyük Britanyada bu gerileme sebepleri, konjonktürün muvakkat bir zaman için zafaf ve gevşekliğine atfedilmektedir.

1961 yılının ikinci yansında iktisadî durumun salaha doğru gitmesi ve iyileşmesinden sonra, Amerika Birleşik Devletlerinin kömür istihsalı dahi tekrar canlanmış ve eski durumuna yükselmiştir. Bununla beraber son aylar.n konjonktüre tâbi olan yükselişi, geçen seneye nazaran senelik istihsaldeki bir gerilemenin önlenmesine kifayet etmemiştir. Müstakar ve devamlı iktisadî canlanma çerçevesi dahilinde, taşkömür istihsalı de artmaktadır, öyle ki, 1962 yılı için yapılan ön görüşler, beklenen uzun vadeli kömür işletmesi inkişafına, 1961 senesinden- daha iyi olarak dahil olarak daha müsait bir netice ile kıymetlendirilmektedir. Bununla beraber diğer memleketlerde, meselâ Almanya Fedaral Cumhuriyetinde olduğu gibi, kömür istihlâki, diğer ekonomi dallarının müstakar ve devamlı şekilde konjonktürel gelişmelerine rağmen seneden seneye gerilemiştir. İstihsal zayıyatı arzeden bu memleketlerin karşısında, Polonya, Hindistan, Japonya, Güney Afrika ittihadı, ve Avusturalya gibi 1961 yılında kısmen oldukça mühim istihsal kazançları göstermiş olan bir sıra madenci memleketler bulunmaktadır. Bu sebeple, dünya çapında bir kömür buhranından bahsedilemez. Bu kömür buhranı, esas itibarile daha ziyade bazı Batı Avrupa memleketlerine münhasır kalmaktadır.

LİNYİT İSTİHSALİ:

1961 yılı dünya linyit istihsalı 16,5 milyon ton veya % 2,5 kadar artmış ve 1960 yılındaki 644 milyon tona ve 1959. yılındaki 621 milyon tona karşılık cem'an 660,5 milyon tona baliğ olmuştur. Sovyet Rusya hariç, linyit müstahsili plan bütün memleketlerde, en fazla olarak da Sovyet işgal bölgelerinde ve Çekoslovakya'da, linyit istihsalinin artışı mümkün olmuştur. Bununla beraber Bulgaristan'da, Macaristanda, Polonya'da, Avustu-

ralya'da ve Alman Federal Cumhuriyetinde dahi linyit istihsal artışları kaydedilmiştir. Son seneler zarfında linyit kömürü piyasa sürümünün nisbeten tedrici bir şekilde genişlemesi mümkün olmuştur. Bunun da sebebi, bir taraftan, meseiâ Sovyet işgal bölgelerinde olduğu gibi, bir çok linyit müstahsili olan memleketlerde, linyitin yurtiçi yegâne enerji kaynağı teşkil etmiş olması, diğer cihetten de linyitin bir çok memleketlerde artan ve gelişen bir önem ikraz etmiş bulunmasıdır.

BİR ELEŞTİRMEYE KARŞILIK

JEOFİZİKTE ÖLÇME VE ÖLÇME SONRASI DÜZELTMELER
HAKKINDA DÜŞÜNCELERE AİT KANAATLARIM

Özer ALT AY

Esas mesleğim jeofizik olmadığı; halde, bu bilim dalını ele alıp takatim .histietinde incelemenin yadırganmasından doğduğunu tahmin ettiğim bir tenkit yazısı, Madencilik Mecmuasının 7. sayısında gözüme ilişti.

Cevaplandırmaya geçmeden evvel bir Jeofizikçinin, zamanımızın en, önemli, bilim dalı haline gelen ve maalesef memleketimizde henüz yeteri kadar tamnamıyan jeofizi,* ği ilglendiren konularda yapılan bir yayma? karşı alâka duyup tenkide kalkışmasında şükranla bahsetmeye değer bir husus olduğun? * dan Bay F. Erden'e teşekkürü * bir borç.bilii rim.

1-6 Sayılı Madencilik Dergisindeki ilk yazımda, jeofiziği tarif ve metodlarımın tasnifine geçtikten sonra, 365 sahife I. sütun 27. satırında "Bu yazıda yukarıda sıralanan , maddelerden b) şıkkının izahına çalışılacaktır" denmektedir. Anladığım manâda, herhangi bir konuyu izah etmek, o .konu hakkında br fikir sahibi olunabilmesi için, misaller vererek açıklamak demektir, şayet b) şıkkının tümü ele. alınıp incelenecektir; deseydim o-zaman Bay F., Erden haklı idi. Ben sadece, bu konu hakkında bir fikir sahibi olunması gayesiyle misaller vererek öz bir şekilde açıklamalarda bulundum. Bu bakımdan 'Bay'F. Erdeh'in belirttiği "makalenin sonunda diğer metodlarda da tashihlerin mevcut olduğunu bildirmeyi lüzumsuz' gördüm.'

2 — Eleştirmenin I. sütun.41. satırında "(A),,noktası (B) Noktasından (h) m yukarıda olsun" diyerek yapılan izah 365 sahife 2. sütundaki şekilde mevcuttur. Yalnız O B arâsi (R), AB arası (h) olarak (gösterildiği halde her nedense basılmamıştır. Yazımın orijinalinde mevcuttur.

3 — 5 - Yazımda mürettip hataları çöit-olmuştur. Esasen Bay F. Edren Atalet sabiti yerine alet .sabitı yazılışını tenkit ederken, yazılarında. atalet kelimesi,. de ."ALALET",-olarak-basılmıştır. Öte yandan yazımın en ufak: noktalarına kadar, tenkit yapmağa zorlanılmasma rağmen, meselâ 367. sahife I. sür ., tun -8. satırdaki formülden 'mürettip hata-

sından dolayı yanlış basılmıştır) hiç bahs edilmeyişi yazımın ne derece incelendiği hakkında bir fikir verilebilir. Bu bakımdan tenkidi okuyan bir jeofizikçi değilse yanlış neticelere varılabilir.

4 — Şayet F. Erden "bir şeyin icadı sadece bir kişi tarafından yapılır" düşüncesine sahipse ona denecek bir şey yoktur. Bence herşey uzun senelerde tekâmül ettirilir ve bu evvelki bilgilerden istifade ile yeni şeyler bulunur; çok defada bulunan o şey, bulanın adını taşır. Meselâ Baron Rolant EÛTVÖS tarafından yapılan E°tvös Gravimetre ölçü,aleti, H. Cavendiş aletinin geliştirilmiş bir hali olduğuna göre tenkit yazısına göre buna da E°tv°s aleti denmiyecek midir? Öte yandan bu tenkidde "..... ondan sonra Hammer metodundan bahsetmesi -lâzımdı" dedikten sonra "Formülün esası Hammer metodu değildir" demeklede birbirine zıt fikirlerle tenakuza düşünmektedir. ,

6—7 - Esasen Dnft, Alet sabiti şıkkında [(E) şıkkında] bildirilmekte olup ölçme usulündeki tenkit; bu şıkkın altındaki şekilde izah ettiğim hususun anlatılmasından başka bir şey değildir.

8 — "Makalenin yazılmasında nereden istifade edilmiş olduğu belirtilseydi çok iyi olurdu" denmektedir.

Bir yazı serisinde her sayıda çıkacak yazının, altına istifade edilen yazıları koymaktansa, serinin- hitamında bunu bildirmeyi, fuzuli yazı ve dergide yer kaplaması bakımından yerinde olacağı düşüncesiyle lüzum görmemişim.

Fakat mademki Bay F. Erden merak etmektedir, 9. sayıda çıkan yazımda görebilirler.

Son olarak her şeye rağmen yazımın başında bildirdiğim düşünce çerçevesinde Bay F. Edrea'e teşekkür eder,, jeofizikçi gözyle. tenkitlerini beklerim. Aksi halde bir madden mühendisinin jeofizikçi hakkında çıkan bir yazısını .tenkit eden,; jeofizikçi ise, tenkid okuyarWbir jeofizikçi .dahi olsa zihinlerinde istihfamlar belirebilir.